

Dubinski ekološki pokret »Ekozofija T« Arne Naessa

Ivan Cifrić

Filozofski fakultet, Zagreb

Sažetak

Industrijsko društvo prirodu shvaća kao čovjekov resurs a sve negativne posljedice njezinog korištenja mogu se uspješno kontrolirati i rješavati. Priroda je objekt koji služi čovjekovoj samorealizaciji. Takvo stajalište je problematično i za civilizacijski razvoj. Suprotno tom utilitarnom pristupu nastaju koncepcije dubljeg razumijevanja odnosa čovjeka prema prirodi i različita etička shvaćanja.

U sklopu postmodernističkih ekoloških i religijskih strujanja nastaje i ekozofija — obnova zaboravljene mudrosti Zemlje. Respektabilnu ekozofsku poziciju oblikovao je Arne Naess kao osobno razumijevanje odnosa čovjeka i prirode — »ekozofiju T«, filozofiju ekološke ravnoteže. Tvorac je platforme dubinskog ekološkog pokreta, a **ekozofija T** je njegov osobni prilog dubinskom ekološkom pokretu ali i diskursu o ekološkoj etici i novom ekofilozofskom pogledu na odnos kulture i prirode. Naess zastupa stajalište dubinske ekologije koja simbolizira radikalnu promjenu svijesti i teži promjeni osobnog ponašanja i društvenog djelovanja, a prigovara joj se direktni holizam i konzervativizam.

U članku se prikazuju neka konceptijska obilježja Naessove »ekozofije T« u kontekstu dubinske ekologije i dubinskog ekološkog pokreta, te ukazuje na njezin prinos novom razumijevanju odnosa čovjeka i prirode. Prikazana su osnovna načela i pojmovi njegove dubinske ekologije (biosferical egalitarism i self-realisation) i kritike takvog stajališta.

Ključne riječi: biosferični egalitarizam, dubinski ekološki pokret, ekološko jastvo, »ekozofija T«, kulturni suverenitet, Naess, plitka ekologija, dubinska ekologija, samoostvarenje, stil življenja

»Još nemamo adekvatnu etiku za ovu Zemlju i njene zajednice života...Nekoliko etičkih istraživanja idu tako duboko ili tako brzo od teorije prema praksi; nekoliko njih čine tako evidentnu razliku na svjetskoj sceni. Ekološka etika je oboje radikalna i revolucionarna«.

(Holmes Rolston, III. *Environmental Ethics*, 1988)

1. UVODNA NAPOMENA

Vjerojatno nema toga koji se neće složiti s Rolstonovom tezom iz koje proizlazi potreba za oblikovanjem etike primjerene suvremenom stanju čovječanstva. Za jednu takvu etiku — svjetski etos kao zajednički etos, bez obzira na različite kulture i religije — naročito se zalaže Hans Küng (Küng, 1992), ali ne primarno iz ekoloških motiva. Među inima, koji su u tradiciji ekološkog mišljenja ostavili značajno nasljeđe i u ekološkoj etici, svakako je Arne Naess.¹ Ali, nije riječ samo o etici, nego o jednom radikalno

¹ Arne Naess (1912), profesor emeritus, više od trideset godina bio je sveučilišni profesor filozofije u Oslu. Predavao je semantiku, filozofiju znanosti, filozofiju Spinoze i Gandhija. Dobitnik je Nagrade Mahatma–Gandhi. Vjerovao je da filozofija može ponuditi izlaz iz krize i prijetećeg kaosa dok se nije pomalo razočarao. Godine 1969. se povukao od profesure na sveučilištu u Oslu i posvetio ekozofskom mišljenju.

